

Kirkefondets beretning 2023

Hvor er energien?

I efteråret 2023 var Kirkefondet for tredje gang med til at arrangere og afvikle en international konference med fokus på det at være ”kirke på landet”. Den fandt sted i Breklum i Nordtyskland med deltagere fra Tyskland, Sverige, England og Danmark under det overordnede tema: ”Landdistrikterne som en ressource?” Der var oplæg fra bl.a. den kendte tyske sociolog Hartmut Rosa, som mener, at landområderne rummer bedre muligheder for at leve et liv i resonans. Biskop Marianne Gaarden, Lolland Falster Stift, skitserede, hvordan de demografiske forandringer med fraflytning fra landområderne udfordrer kirkelivet der, samtidig med, at hun pegede på, at der i kirkerne i landdistrikterne er ressourcer og muligheder til gavn for de lokale samfund. Og fremfor alt sagde hun, med inspiration fra den svenske kirkes ærkebiskop, Martin Modeus, at det gælder om at flytte fokus fra fortvivelse til håb, ligesom ”vi skal lade kirkelivet gå derhen, hvor energien er, og altid inddrage lokalsamfundet i ansvaret for kirkens liv”.

Dette kan også ses som et pejlemærke for Kirkefondets indsatser i det forløbne år. Hvad enten det er på lokalt eller nationalt niveau i folkekirken, og hvad enten det handler om at ændre strukturerne i folkekirken, inspirere til nye aktiviteter eller gudstjenesteformer eller om at skabe et større engagement af frivillige, så forsøger vi altid, at ”lade kirkelivet gå derhen, hvor energien er”, og inspirere til at ”inddrage lokalsamfundet i ansvaret for kirkens liv”. Når vi, som det står i et af Kirkefondets hovedbudskaber – ”understøtter en levende udvikling i folkekirken” – må vi ”gå med energien” i troen på, at håbet og styrken til at skabe liv og vækst i kirken kommer til os i Kristus.

Nye veje i folkekirken

Energien sender os ud på nye veje, når vi er åbne for det. Det sker, når Kirkefondet selv går nye veje i folkekirken – eller inspirerer folkekirken til at bevæge sig for altid at være en relevant og nærværende folkekirke. Sådan har det også været i det forløbne år. En af de nye stier, som langsomt trædes, men som endnu kun er et lille spor i det kirkelige landskab er tanken om at skabe et netværk af pionerkirker i Danmark – med inspiration fra bl.a. Holland. Kirkefondets udviklingskonsulent, Berit Weigand Berg, er i fuld gang med at omsætte tankerne fra Holland og lignende overvejelser fra England og Tyskland til danske forhold, og hendes arbejde med dette er kombineret med, at hun over en periode på 6 år er i gang med en deltids ph.d.-uddannelse ved Protestantse Theologische Universitet (PThU) i Holland.

Pionerkirker kendetegnes bl.a. ved, at en traditionel lokal sognekirke iværksætter nye tiltag, som har en mere løs tilknytning til den ”normale” folkekirkelige struktur. Det kan være rent organisatorisk eller økonomisk, eller det kan være en større frihedsgrad mht. de aktiviteter og tiltag, som etableres – sådan som det f.eks. kendes fra liturgiske frisogne.

I pionernetværket vil disse grupper af mennesker, som arbejder med at være kirke på nye og anderledes måder, i nye områder og på nye arbejdsfelter, kunne mødes til gensidig inspiration og erfaringsudveksling og få en læring i, hvordan de tackler de udfordringer, der må komme, når man som kirke går ud i ”ukendt land”.

Allerede nu kan vi i det daglige arbejde inddrage mange af Berits indsigter i det daglige arbejde i udviklingsprocesser, visionsdage og workshops. Det er håbet, at der i begyndelsen af 2024 kan iværksættes forsøg med de første sogne/kirker, som samles i et netværk af pionerkirker for at inspirere hinanden til det lokale kirkelige arbejde.

”Fornyelser” i folkekirkens liturgi?

Kirkefondet har i mange år arbejdet med at introducere udenlandske liturgiske traditioner og omsætte dem og tilpasse dem, så de på en eller anden måde kan være med til at udvide det liturgiske felt i Danmark og berige gudstjenestelivet i folkekirken. Det er f.eks. tilfældet med udgivelse af Taize-sange, som har sat sig spor helt ind i den autoriserede salmebog.

Men også den keltiske liturgiske tradition fra Irland og Skotland forsøger Kirkefondet at lade inspirere os i Danmark. I sommeren 2023 afvikledes en velbesøgt studietur med godt 40 deltagere til klosterfællesskabet på øen Iona. Turen var tilrettelagt sammen med sognepræst Tine Illum, Sdr. Bjert, og organist Peter Arendt, Haslev, og med to af Kirkefondets bestyrelsesmedlemmer, Finn Dyrhagen og Lars Seeberg, som ”tovholdere” på rejsen og opholdet. Gennem en uge med et tætpakket program af gudstjenester, samtaler og kreative aktiviteter fik deltagerne et indblik i den særlige keltiske kristne spiritualitet gennem Iona Community, som lægger vægt på fred og retfærdighed, diakoni og kristendommens sociale ansvar.

På det organisatoriske plan har Kirkefondets generalsekretær, Henrik Bundgaard Nielsen, i sin egenskab af formand for FKOF, været med i den arbejdsgruppe, som i april 2023 fremlagde et forslag til rammer, organisation, opgaver, økonomi m.m. for et Liturgisk Forum. Det blev godkendt af biskopperne, men i skrivende stund vides endnu ikke, om der fra Fællesfonden er bevilget de fornødne midler til at sætte det i gang i en foreløbig forsøgsperiode på op til 8 år. Et Liturgisk Forum skal bl.a. kvalificere og understøtte arbejdet med gudstjenestelivet bredt i hele folkekirken og styrke samspillet mellem præst, kirkemusiker, menighedsråd og folkekirkens medlemmer på det liturgiske område. Det skal blandt andet ske gennem afholdelse af kurser, temadage og årlige konferencer, dannelse af netværk og understøttelse af nye liturgiske initiativer.

Flere eller færre folkekirkemedlemmer i et givet lokalområde

Oftentimes kan det være ændringer i befolkningens sammensætning, som udfordrer folkekirken til at måtte gå nye veje. Det er f.eks. tilfældet, når demografiske forandringer betyder færre folkekirkemedlemmer i landområderne, eller når et sogn vokser med flere tusinde nye indbyggere. Netop disse udfordringer giver Kirkefondet en del opgaver.

I København er der stor befolkningstilvækst, og tre sogne står derfor overfor kirkebyggeri i de kommende år, samtidig med at de allerede nu arbejder med, at folkekirken på forskellig vis er til

stede i de nye boligområder med gudstjenester, kirkelige handlinger og aktiviteter. Sammen med Michael Krogstrup Nissen, provst med tværgående udviklingsopgaver i Københavns Stift, planlægger og afvikler Kirkefondet to årlige netværksaftener for ansatte og menighedsråds-medlemmer i disse sogne. Erfaringsudveksling er en vigtig del, men der gives også inspiration til lokalt at arbejde med f.eks. kirkens kommunikation til storbymennesket og med at engagere de mange nye tilflyttere.

Kirkefondets husbådskirke er fortsat placeret i Sydhavn Sogn, som forventer at leje den frem til 2027, hvor det er håbet, at en ny kirke står færdig der. Vi foretager dog allerede nu sonderinger med henblik på at se, hvem der har brug for og lyst til at leje husbådskirken, når den har løst sin opgave på Teglholmen. I Hans Egedes Sogn, som dækker det nye boligområde Nordhavn i København, har vi været behjælpelige med sammen med sognets menighedsråd og Holmens-Østerbro Provsti at stå for en arkitektkonkurrence om en såkaldt Tiny Church, indtil en ny kirke bygges. Ikke mindre end 105 arkitektforslag blev indsendt, og vinderen blev projektet ”Tolvkanten” ved arkitekt Julius Nielsen.

Også andre steder end i København vokser sognene, og flere steder kalder man på Kirkefondets viden og inspiration til at være kirke for og sammen med de nye beboere. Det er f.eks. tilfældet i Ølstykke sogn, hvor vi i mere end to år har arbejdet tæt sammen med en lokal styregruppe nedsat af menighedsrådet. Der er blevet ansat en kirke- og kulturmedarbejder, som allerede nu laver kirkelige aktiviteter i den nye bydel, og der er indgået en betinget købsaftale med henblik på, at sognet i den nye bydel kan bygge sognecenter – eller en egentlig kirke, hvis behovet for det viser sig.

I andre egne af landet er det affolkningen, som fører til, at der er brug for Kirkefondets hjælp. En af de typiske opgaver er at hjælpe nye storpastorater med at finde sammen og komme til at fungere under de nye forhold, hvor sognene i højere grad skal arbejde sammen, fordi de nu er fælles om to eller flere præster. Det er en proces, som tager tid og kræver, at der lyttes til alle de involverede parter og giver dem plads til at fortælle om deres glæder, muligheder, bekymringer og udfordringer ved de nye lokale kirkestrukturer.

Færre folkekirkemedlemmer og færre menneskelige og økonomiske ressourcer i nogle landområder sætter ofte gang i en lokal debat om, hvad der skal ske med de mange gamle middelalderkirker. Senere i efteråret 2023 er Kirkefondet inviteret med i en proces, hvor der skal arbejdes med fremtidig brug af Herredskirke Kirke på Lolland – den kirke, som et lokalt menighedsråd gerne vil fritages for at skulle vedligeholde for flere millioner kr., som i så fald vil formindske midlerne til at drive kirkelivet i sognets to andre kirker.

For at understrege, at Kirkefondet har det brede folkekirkelige fokus, har vi besluttet at støtte et udviklingsprojekt i hvert af de fire provstier i Lolland Falster stift. Det er meget forskellige projekter – udvikling af folkekirkens indsats overfor demente, et styrket børne- og ungdomsarbejde – og i Nysted Sogn er det støtte til en proces med omdannelse af kirkerummet inkl. en omfattende energi-optimering med solceller eller lign. I det hele taget har Kirkefondet flere gange i det forløbne år været ude for at give inspiration til at omdanne kirkerummet, så det kan rumme flere end de ”normale” funktioner og fremstå som et aktivt kirkerum – hele ugen.

Langsigtet og omfattende konsulenthjælp til folkekirken

Når Kirkefondet stiller konsulenthjælp til rådighed for folkekirken, så sker det som regel som i form af enkeltstående workshops eller inspirationsdage – evt. fordelt over forløb på 1-2 år. I år er to af Kirkefondets konsulenter imidlertid blevet engageret i opgaver, hvor de hver især bruger op mod 15 timer om ugen til at understøtte to udviklingsprojekter i folkekirken.

Udviklings- og kommunikationskonsulent Malte Ystrøm Madsen er frem til sommeren 2026 involveret i en satsning i Københavns Stift, hvor man ønsker at styrke kirkens dialog med unge voksne, som ikke har blik for, hvordan de kan bruge kirke og kristendom i deres liv. Det skal ske ved en målrettet kommunikationsindsats, kampagner, events, messer mv., som organiseres på stiftsniveau samtidig med, at lokalt arbejde i sogne og provstier for unge voksne understøttes gennem indsamling af viden, erfaringsudveksling og uddannelse. Og netop det område har Malte gode forudsætninger for at byde ind på – bl.a. med afsæt i sine erfaringer fra uKirke på Vesterbro, hvor han også var med til at lave en rapport, som netop skulle belyse, hvordan folkekirken kan være kirke for de unge voksne.

Udviklingskonsulent Berit Weigand Berg arbejder frem til udgangen af 2024 sammen med Folkekirkens Migrantarbejde, hvor hendes særlige funktion er at være med til at brede fokus på og interesse for migrantarbejdet ud i alle kroge af folkekirken. Opgaven er bl.a. at finde ud af, hvordan alle folkekirkens ansatte kan blive klædt på til at møde og hjælpe de migranter, som kommer i kontakt med folkekirken – f.eks. når en graver skal vejlede en migrantfamilie i forbindelse med en begravelse.

En bred vifte af tilbud til folkekirken

Der har også i 2023 været god efterspørgsel på Kirkefondets tilbud indenfor statistik og demografiske oplysninger i profiler og analyser for både sogne og provstier. Vi har hele tiden fokus på at forbedre og udvikle vores tilbud på dette område. Det kan være i form af specialtilbud med fokus på tal, som har at gøre f.eks. dåb, børn og unge, diakoni m.m. Men også i form af nye måder at præsentere tallene på – f.eks. har analysekonsulent Sille Fusager i år udviklet en række meget illustrative kort til brug i vores materiale. Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV) har fået midler fra Fællesfonden til at udvikle den nationale kirkestatistik og tilbyde sogne og provstier gratis statistikdata. Uanset dette nye tiltag har vi en forventning om, at der i fremtiden fortsat vil være brug for Kirkefondets ekspertise til at omsætte, forklare og udbyde statistiske data, så de kan inspirere menighedsråd og ansatte til at skabe relevant kirke på deres lokale sted.

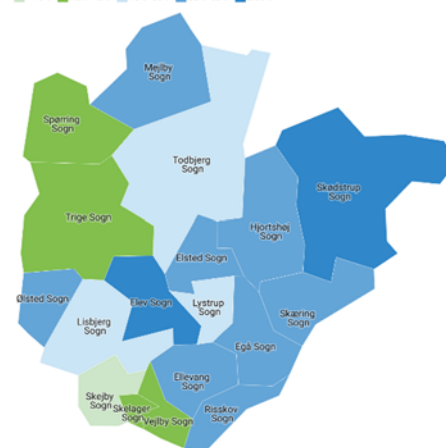
Kirkefondet er via analysekonsulent Sille Fusager repræsenteret i et nordisk netværk af religionssociologer og -forskere, som har arbejdet på en fællesnordisk udgivelse om kompleksiteten ved religioners betydning i samfundet, og hun har bidraget med en faktabaseret artikel om status på medlemskab i de nordiske lande.

Det går også godt med Kirkefondets vejkirkeordning. I alt 432 kirker er med i vejkirkebrochurerne i 2023, og knap halvdelen af dem har også registreret sig som cykelvenlige vejkirker. Gennem ordningen sørger Kirkefondet for at markedsføre vejkirkerne som åbne

Medlemsprocent 0-4 årige

Århus Nordre Provsti 2023

■ < 40% ■ 40%-45% ■ 45%-55% ■ 55%-65% ■ ≥ 65%

Kort: Kirkefonden - Kilde: Danmarks Statistik - Lavet med Datawrapper

kirker, og det sker gennem brochurer som spredes bredt ud i landet – bl.a. på turistkontorer, motorvejsstationer m.m., og det sker gennem hjemmesiden [www.vejkirker](http://www.vejkirker.dk), hvor man kan finde information om alle vejkirkerne. Desuden er der fortsat god efterspørgsel på de forskellige produkter, som kirkerne har stående i f.eks. våbenhusene i form af inspirationsæsker m.m.

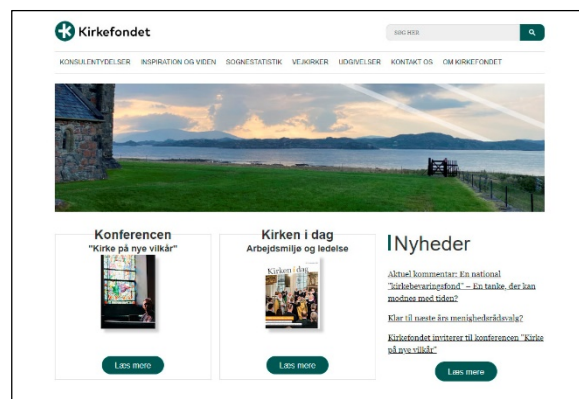
Kirkefondets magasin "Kirken i dag" bliver sendt ud til ca. 1500 modtagere 4 gange om året. Og i 2023 er følgende temaer blevet udfoldet i de fire numre: "Frivillighed i folkekirken", "Kristen religiøs praksis", "Arbejds miljø og ledelse" samt "De unge voksne", som udkommer i december 2023. Det første nummer var lavet i samarbejde med FUV i anledning af, at de havde afsluttet en stor undersøgelse om frivillighed i folkekirken. Resultaterne fra undersøgelsen blev udgivet som et tillæg til "Kirken i dag", og derfor blev dette nummer også udsendt til alle menighedsråd, præster og kirke- og kulturmedarbejdere i Danmark.

Endelig skal nævnes, at allerede nu mærker vi, at der "varmes" op til næste års menighedsrådsvalg, idet Kirkefondet efterspørges til at hjælpe sogne og provstier i form af afvikling af workshops, som hjælper menighedsrådene med at få en god proces med at rekruttere nye menighedsrådsmedlemmer.

Styrket kommunikation

I forlængelse af Kirkefondets nye kommunikationsstrategi er der blevet udarbejdet en ny grafisk identitet for Kirkefondet med bl.a. redesign af vores logo. De nye grafiske elementer er blevet indarbejdet i hjemmesiden og på flere andre digitale platforme som f.eks. Facebook og Instagram. Gradvist vil den nye grafiske identitet også blive synlig på de forskellige trykte produkter og udgivelser fra Kirkefondet, som f.eks. "Kirken i dag".

Kommunikation fra Kirkefondet er blevet styrket på flere områder. Der sendes nu langt flere nyhedsmails, der er flere opslag på Facebook, og der er en større brug af videoer og andre visuelle midler koblet på de forskellige emner, som vi gerne vil have formidlet, ligesom der tænkes på tværs af kommunikationsplatformene. Det er udviklings- og kommunikationskonsulent Malte Ystrøm Mortensen og kommunikationskonsulent Charlotte Lydholm, der står for dette område. Det er vort håb, at der i løbet af 2024 kan skabes en helt ny hjemmeside.

Sammen med andre...

Kirkefondet har stor glæde af at indgå samarbejde med andre organisationer og institutioner, som på forskellig vis også er engageret i folkekirkens liv og vækst og i at gøre den relevant og nærværende. Det gælder f.eks. det mere formaliserede samarbejde med tre årlige møder i Samtaleforum med Indre Mission og Grundtvigsk Forum, samt der hvor Kirkefondet via bestyrelsesmedlemmer er repræsenteret ved årsmøder og lign. – f.eks. Danske Kirkers Råd, Bibelselskabet, Danmarks Kirkelige Mediecenter og ISOBRO. Desuden deltager vi gerne i årsmøde m.m. for f.eks. kirke- og kulturmedarbejderne og Landsforeningen af Menighedsråd. Vi har et godt samarbejde med Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, hvor vi ved generalsekretæren er repræsenteret i Videnscentrets fagudvalg, og han er også fortsat formand

for FKOF (Folkekirkelige Organisationers Fællesudvalg). Malte deltager med afsæt i sin erfaring med frivillighed i Frivillig Forum i Folkekirkens Nødhjælp, og på den internationale bane er Berit engageret i IASYM (International Association for the Study of Youth Ministry), som arbejder med at understøtte og udvikle kirkeligt ungdomsarbejde verden over på et professionelt akademisk niveau. I april måned var Danmark, med Berit i spidsen, vært for IASYMs konference på Det Teologiske Fakultet i København.

Fællesskab om udvikling af folkekirken

Beretningens indledende afsnit har overskriften ”Hvor er energien?” Svaret må for Kirkefondets virke være, at energien er i krydsfeltet, hvor formål og efterspørgsel, relevans og udvikling af folkekirken befinder sig. Det sker i et godt samarbejde med sogne, provstier og stifter, det sker i et godt samarbejde med andre kirkelige organisationer og aktører i folkekirken, og det sker i staben og bestyrelsen i Kirkefondet. Arbejdet og samarbejdet om spændende aktiviteter og projekter skaber energien og lysten til mere. Så tak til alle for fællesskabet om udvikling af folkekirken.

Næstformand Finn Dyrhagen og Henrik Oest har begge efter mere end 20 års indsats i Kirkefondets bestyrelse valgt at give stafetten videre til nye kræfter. Der skal lyde en dybfølt og stor tak for jeres indsats – jeres betydning og indsats for Kirkefondets udvikling i den tid, I har været med, er enorm, og sporene vil hænge ved mange år frem i tiden.

På bestyrelsens vegne

Erik Møllerup
Formand
Oktober 2023